

Boekenuitgevers zijn in zwaar weer beland. De vraag verandert, onder meer door afnemende leestijd, recessie, 'bestsellerisme', e-books en e-commerce. Wat te doen? Efficiency en nieuwe verdienmodellen kunnen soelaas bieden. Maar trends zijn moeilijk om te buigen

Duurzaamheid betekent (ook) efficiency. De duurzaamheid van een boek is de optelsom van grondstoffen, productie, transport en herbruikbaarheid. De eerste vraag die een uitgever zich kan stellen is een basale: dient het (papieren) boek überhaupt te verschijnen? Zijn er alternatieven die mogelijk minder belastend zijn voor het milieu? Bij een papieren boek zijn veel duurzame overwegingen mogelijk. Goed ontwerp- en opmaakwerk voorkomen fouten in het vervolgtraject, bieden efficiencyvoordelen. Papier en productie kunnen dicht bij huis worden gezocht. Gevolg: minder transport en dus minder CO₂-uitstoot. Papierverlies bij grafische bedrijven kan worden beperkt door rekening te houden met standaardmaatvoering van drukvellen. Omvang en gewicht van het eindproduct kunnen worden

richt oplagebeleid kan een reductie van papiergebruik en tevens minder (productie-, opslag- en transport)kosten en CO₂-uitstoot betekenen. Printing On Demand (POD) kan een oplossing bieden. Vraag en aanbod van een papieren boek zijn dan directer verbonden.

Het CB biedt mede daarom de CB Print on Demand dienstverlening. Met een eigen POD-drukstraat is het bedrijf inmiddels ook een grafische onderneming. Niet alle boeken zijn geschikt voor POD. Bij kleinere oplagen (250 of minder exemplaren) is het interessant POD toe te passen. Dat geldt bij het CB voor vier miljoen boeken, waarvan één miljoen bestaat uit paperbacks. Die kunnen perfect via POD worden uitgebracht. Is POD het nieuwe verdienmodel voor de boekenuitgever? Pieter Kers van www.duurzaamuitgeven.nl is sceptisch. 'Voor sommige uitgaven heeft digitaal op den duur meer te bieden. Nu zijn e-books nog papieren boeken op een scherm. Dat verandert. De toegevoegde waarde van een papieren boek zal zich dan versterkt gaan voordoen: een uniek, mooi vormgegeven, waardevol object met tactiele waarde en een bewaarfunctie, waarmee de bezitter zich identificeert, dat hij koestert en beschermt. Een object dat meer is dan content alleen, waarvoor geen digitaal equivalent hoeft te zijn. Digitaal naast papier, niet in plaats van. De laagste prijs is dan niet leidend, wel de kwaliteit'.

'Boeken zijn cadeaus bij uitstek'

terug gebracht door vermindering van het aantal blanco pagina's en/of keuze voor een kleiner lettertype. Papier met een lager gramgewicht bespaart materiaal en energie. Gebruik van milieuvriendelijke grondstoffen bevordert duurzaamheid. Niet alle vormen van veredeling zijn noodzakelijk voor een fraai en onderscheidend eindproduct. Duurzaamheid en kostenbesparing kunnen hand in hand gaan. Een substantiële verduurzaming van een boek is realiseerbaar. Ketenbesef, bewustzijn van de gevolgen van keuzes, kennis delen en afstemmen met ketenpartijen (zoals de ontwerper, uitgever, drukker en groothandel) helpen daarbij. Duurzaam ondernemen vereist een denkomslag. Een recent bezoek aan het Centraal Boekhuis (CB) te Culemborg wees mij daar weer eens op. Het CB distribueerde in 2010 76 miljoen boeken. 45 miljoen boeken liggen er op voorraad. 15 miljoen exemplaren daarvan kennen geen commerciële beweging. Tussen de 17.000 en 20.000 titels zijn in 2010 niet één keer uitgeleverd. Per jaar worden zo'n 5,7 miljoen boeken afgeschreven, ofwel verpulverd. Zelfs met de hierboven genoemde verduurzamingmogelijkheden worden vele betaalde grondstoffen en inspanningen teniet gedaan. Mooie, welriekende nieuwe boeken worden zonder gelezen te zijn als oudpapier voedsel voor nieuwe boeken. Dat dan weer wel! Een meer vraagge-

ceert, dat hij koestert en beschermt. Een object dat meer is dan content alleen, waarvoor geen digitaal equivalent hoeft te zijn. Digitaal naast papier, niet in plaats van. De laagste prijs is dan niet leidend, wel de kwaliteit'.

De huidige markt lijkt Kers gelijk te geven. Boeken zijn cadeaus bij uitstek. Kook- en kinderboeken houden stand, verkopen goed. Echter, mooie boeken moeten wel worden gemaakt. Het geld daarvoor verdient de uitgever voornamelijk met bestsellers.

E-books leveren nog nauwelijks iets op. De verkoop via de fysieke boekhandel daalt en dus wordt daar minder breed/pluriform ingekocht. De kip en het ei. Ik duim voor een aantrekkelijke markt. Vanuit de papierindustrie (binnen het initiatief Energietransitie Papierketen) wordt gewerkt aan voorstellen voor een ketenproject dat een sterk verduurzaamd boek moet opleveren. Een boek maken met vijftig procent minder energie en mogelijk nieuwe verdienmodellen. Dat is goed voor de leefomgeving en geeft uitgevers voordelen en lucht om weloverwogen te kunnen werken aan structurele antwoorden op de trends en nieuwe uitdagingen.

Erik Timmermans
Directeur Informatiecentrum
Papier en Karton